У межах моделі вміст професійної підготовки може бути представлений у вигляді лінійної послідовності етапів, реалізація яких починається з формування переліку умінь і навичок і закінчується виявленням комплексу знань, необхідних для формування цих навиків і умінь.

Висновки… Отже, модель формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до правиховної роботи у ПТНЗ містить три компоненти: цільовий, змістовий та оцінно-результативний. Вони мають між собою прямі й зворотні зв'язки, спрямовані на досягнення однієї мети, що відповідає потребам усіх учасників педагогічного процесу.

Подальша робота полягає в експериментальній апробації запропонованої концептуальної моделі для ефективного впровадження в практику системи освіти.

Список використаних джерел і літератури:

1. Глинский Б. А. Моделирование как метод научного исследования: гносеологический анализ / Б. А. Глинский, Б. С. Грязнов, Б. С. Дынин, Е. П. Никитин. – М. : Изд-во МГУ, 1985. – 248 с.
2. Кирабаев С. Н. Модели современного гуманитарного образования / С. Н. Кирабаев // Высшее образование в России. – 2009. – № 1. – С. 24–32.
3. Коджаспиров А. Ю. Педагогический словарь для студентов высших и средних педагогических учебных заведений / А. Ю. Коджаспиров, Г. М. Коджаспирова. – М. : Издат. центр „Академия", 2001. – 176 с.
4. Михеев В. И. Моделирование и методы теории изменений в педагогике / В. И. Михеев. – М. : Высшая школа, 1987. – 198 с.
5. Юров А. Ю. Введение в концепцию прав человека / А. Ю. Юров. – М. : Международная школа по правам человека, 2008. – 62 с.

Аннотация
С.В.Погребняк
Модель формирования готовности будущих инженеров-педагогов к правовоспитательной работе

В статье предложена структура модели формирования готовности будущих инженеров-педагогов к правовоспитательной работе в ПТУЗ, проанализированы основные ее компоненты (целевой, содержательный и оценочно-результативный). Обосновывается целостный характер предложенной модели, что способствует оптимизации, активизации, интенсификации и повышению эффективности формирования готовности к правовоспитательной работе будущих инженеров-педагогов.

Ключевые слова: *модель, будущие инженеры-педагоги, критерии, компоненты, готовность.*

Summary
S.V.Pohrebniak
Model of Formation of Readiness of the Future Engineers-Pedagogues to Law Educational Work

This article proposes structure of the model of forming readinessof the future engineers-pedagogues to law educational work in vocational schools, the main components (target, substantial and estimate-resultive) are analysed. The integral character of the offered model, which helps optimization, activisation, intensification and growth of the effectiveness of forming readiness to the law educational work of the future engeneers-pedagogues is grounded.

Keywords: *model, future engineers-pedagogues, criteria, components, readiness.*
Дата надходження статті: „30" вересня 2012 р.

УДК 378.14+376.1

М.В.РОГАНОВА,
доктор педагогічних наук, доцент
(м.Краматорськ Донецької області)

Культурно-виховне середовище вищого навчального закладу як один з чинників виховання духовної культури сучасного студента

В статті розглядаються питання впливу соціокультурного середовища на формування духовної культури студентської молоді, розкриваються ознаки та функції культурно-духовного середовища вищого навчального закладу.

Ключові слова: *виховання, культурно-виховне середовище, центри духовно-інтелектуального розвитку, студентська молодь.*

Постановка проблеми у загальному вигляді… Прагнення педагогів і науковців до пошуку шляхів гармонізації відносин, зм'якшення кризових факторів, педагогізації середовища, прилучення студентів ще під час навчання у вищому навчальному закладі до цінностей культури, на основі яких людина формується як гуманна, моральна, духовна особистість, що реалізує себе у

світі у створенні нових цінностей культури – усе це закономірно призводить до необхідності системних досліджень в галузі проблем виховання у вищому навчальному закладі.

Формування особистісної духовної сфери фахівця здійснюється під впливом не тільки цілеспрямованого освітнього процесу, але і специфічного професійного та соціокультурного середовища, в якому він опиняється під час навчання у вищій школі. Тобто освітньо-виховний процес відбувається безпосередньо в соціокультурному середовищі, яке є могутнім фактором, що впливає на педагогічний процес.

Аналіз досліджень і публікацій… У сучасних наукових дослідженнях у соціально-педагогічному аспекті сутність, зміст понять „середовище" розглядають К.Ясперс, В.Ясвін, С.Сергеєв; педагогічне середовище як сферу творчого педагогічного спілкування (О.Анохін), педагогічного впливу (Н.Посталюк і ін.); „освітньо-виховне середовище" (Є.Бондаревська, Л.Буєва, Б.Бім-Бад, А.Лукіна, В.Веснін, Ю.Мануйлов, І.Якіманська); „освітнє середовище", як носій найважливіших комплексних чинників, що визначають суть процесу формування особистості, розглядаються в роботах В.Бочарової, Л.Буєвої, В.Гурова, І.Кона, А.Мудрика, А.Петровського, Я.Рубіної, О.Коберника, В.Караковського, І.Кулешової, Л.Новікова, В.Семенова; сутність понять „навчально-терапевтичне середовище" (Г.Любимова), творче освітньо-виховне середовище як компонент виховної системи, що забезпечує успішність розвитку і саморозвитку особистості дитини шляхом різноманітної діяльності, створення співтовариств, сприятливої атмосфери, самоврядування (К.Приходченко).

Виклад основного матеріалу… Сучасні дослідники шукають способи організації середовища і оптимізації його впливу на особистість. Вирішити протиріччя між тенденцією до більш повного використання можливостей освітнього середовища і відсутністю відповідних технологій і має концепція середовищного підходу до навчання, виховання і розвитку особистості, в якій середовищний підхід розглядається як „теоретична основа стратегії опосередкованого управління процесами формування і розвитку особистості" або як „система дій суб'єкта управління з середовищем, що спрямовані на перетворення його на засіб діагностики, проектування і продукування педагогічного результату" освіти [1]. Адже одним з негативних наслідків диверсифікованості освіти з'явилася роз'єднаність освітніх установ, їхнє відокремлення, ослаблення їхнього виховного потенціалу (орієнтація на знання, абсолютизація спеціальної підготовки). Одним зі способів подолання останнього пропонується інтеграція освітнього середовища, соціокультурного простору: створення навчально-науково-педагогічних комплексів, які „в інтегрованому освітньому просторі створюються спільними (кооперативними) зусиллями взаємодіючих освітніх установ, що зберігають при цьому свою специфіку й автономію" [6, с.199].

Характерною рисою сучасного стану проблеми розвитку виховання в системі освіти є посилення інтеграційних процесів – об'єднання різних підходів, посилення взаємодії освітньої установи як відкритої системи з навколишнім соціально-педагогічним середовищем. Тому при визначенні стратегії розвитку виховання в нових умовах правомірно порушувати питання про формування освітнього культурно-виховного середовища – моделюванні виховного простору особистості, родини, педагогічних колективів освітніх установ, як одного з напрямків непрямих виховних впливів, тобто через „вплив середовища в цілому, що залучає індивіда до участі в суспільному житті, навчає його розумінню культури, поведінки в колективах, самостердженню себе і виконанню різних соціальних ролей" [2].

Створення гуманітарного середовища як необхідної умови успішного функціонування ВНЗ вимагає комплексного рішення взаємозалежних проблем в галузі: здійснення навчального процесу з урахуванням психологічних і фізичних особливостей студентів; організації побуту, дозвілля і відпочинку; художньої творчості; створення комфортного соціально-психологічного клімату, атмосфери довіри і творчості, реалізації ідей співробітництва, демократії і гуманізму.

Гуманітарне середовище, перш за все, культурно-виховне середовище. Таке середовище спрямоване на перетворення вищого навчального закладу в центр духовно-інтелектуального розвитку особистості, центр культури і виховання, культурно-духовного розвитку і саморозвитку індивіда.

Найбільш характерними ознаками такого середовища є:

– культивування родини як головної умови і чинника виховання;

– моральний характер взаємин як основи життя людей, змістом якого стають такі цінності, як любов, милосердя, терпимість, повага, достоїнство, оптимізм;

– культуротворчий характер життя людей, заснований на збереженні і продовженні культурно-історичних традицій, турботі про екологічне благополуччя;

– ставлення до освітньої установи як частини середовища, що гармонійно співпрацює із середовищем.

Основними напрямками функціонування гуманітарного середовища вищого навчального закладу виступають освітнє, культурне, виховне, а його функціями є: інтеграційна, адаптивна, соціокультурна, особистіно-професійна.

Культурно-виховне середовище покликане сприяти:

– одержанню майбутніми фахівцями системного гуманітарного знання;

– формуванню різних поглядів і позицій на розвиток суспільно-політичних і економічних процесів;

– розвиткові і саморозвиткові особистості студента, створенню умов для його постійного загальнокультурного і професійного росту.

Педагогічні умови впливу культурного середовища вищого навчального закладу на формування духовно-моральних цінностей студенті визначив Ю.Мануйлов, зокрема він зазначив: „Педагогічними умовами впливу культурного середовища на формування етичних цінностей її суб'єктів є відповідність культурного середовища освітньої установи принципам і цінностям полікультурної освіти, віддзеркалення нею культурного плюралізму сучасного світу, а також її цілеспрямоване формування і підтримка. Культурне середовище, що цілеспрямовано формується і підтримується певними способами і засобами, сприяє формуванню у тих, що навчаються таких етичних цінностей, як толерантність, патріотизм і громадянська відповідальність, культурна сензитивність, здатність і готовність до міжкультурної взаємодії, усвідомлення себе частиною національної і світової культур. Разом з цим, культурне середовище ефективно сприяє формуванню у її суб'єктів необхідного рівня міжкультурної компетенції і усуненню у них стереотипів по відношенню до інших культур" [2, с.67].

Функціонування культурно-виховного середовища забезпечується цілеспрямованою діяльністю всіх структур і підрозділів вищого навчального закладу: кафедр, управлінських і організаційних підрозділів, колективів викладачів і студентів.

Складовими елементами цієї діяльності є:

– викладання широкого спектру обов'язкових і елективних курсів з гуманітарних наук, включення природничонаукових і технічних знань у єдиний універсальний цикл наук про людину, про суспільство і природу;

– підвищення значущості освіти, духовно-моральних цінностей, загальної культури у формуванні особистості фахівця;

– розширення фундаментальної гуманітарної і природничо-наукової складової вищої освіти як основи цілісного і системного сприйняття світу;

– зростання ролі загальної спеціальної інформованості студента, рішення проблеми визначення принципів добору і систематизації знань, пошуку нових форм їхнього синтезу, з урахуванням особливих потреб цієї групи студентів;

– активний вплив різних видів культури, науки, мистецтва, природних і гуманітарних наук, повернення до цінностей різних релігій і конфесій;

– істотні зміни у взаєминах між викладачами і студентами: активний перехід від авторитарних методів спілкування до вільного партнерства, до співробітництва в навчально-виховному процесі, спільного творчого пошуку.

Ознаками ефективного впливу культурно-виховного середовища освітньої установи на особистість студента, нами виділені наступні:

– сприйняття студентом освітньої установи з її функціональними, наочно-рекреаційними і естетичними характеристиками, що надають можливості професійного і міжособистісного спілкування як суб'єктивно значущого аттрактивного простору і переживання свого перебування в ньому у вигляді відчуттів прихильності, комфортності, приналежності до „свого" духовно-професійного співтовариства;

– різносторонність входження в середовище, відкриття для себе можливостей самореалізації в навчальній, соціокультурній, професійній сферах вищого навчального закладу, сфері міжособового спілкування різного рівня – від епізодичного партнерства до ціннісно-орієнтаційної події, дружби і любові;

– визначення для себе стійкої сфери взаємодії – лабораторії, секції, клубу, „команди", яка виступає як, свого роду, референтна група, що забезпечує відкрите, творче, неформальне спілкування і саморозвиток;

– ставлення до середовища освітньої установи як до джерела додаткового професійного і особистісного досвіду, присутність якої в певній міри „добудовує" освіту до цілісності [7, с.282-285].

Отже, виховання громадянина, фізично і духовно повноцінної людини, професіонала можливо лише в цілісному педагогічному процесі, в умовах інтеграції освітньої установи і соціально-педагогічного середовища. Турбота про соціальне благополуччя, духовно-моральне і фізичне здоров'ї є важливою консолідуючою ідеєю, здатної об'єднати наукове і педагогічне співтовариство,

батьків, представників адміністрації, організаторів охорони здоров'я. Освітня установа повинна розвиватися як центр культури, гуманітарної допомоги, захисти і підтримки кожної особистості. Для цього необхідні спеціальні заходи для створення культурно-виховного середовища, у якому відбувається вільний вибір особистістю способів творчої самореалізації і її культурний саморозвиток, і здійснення соціально-педагогічного захисту, допомоги і підтримки кожного студента.

Список використаних джерел і літератури:

1. Артюхина А. И. Образовательная среда высшего учебного заведения как педагогический феномен (на материале проектирования образовательной среды медицинского университета): дисс. … доктора пед. наук : 13.00.08 / Александра Ивановна Артюхина. – Волгоград, 2007. – 377 с.
2. Мануйлов Ю. С. Средовой подход в воспитании / Ю. С. Мануйлов. – [2-е изд., перераб.]. – Новгород : Изд-во Волго-Вятской академии государственной службы, 2002. – 157 с.
3. Приходченко К. І. Творче освітньо-виховне середовище навчального закладу / К. І. Приходченко. – Харків : Основа: Тріада, 2007. – 152 с.
4. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – [2 -е изд., испр. и доп.]. – М. : Смысл, 2001. – 366 с.
5. Тюрікова О. М. Деякі аспекти проблеми створення культуротворчого інтеграційного середовища сучасної школи / О. М. Тюрікова // Наша школа. – 2004. – № 5–6. – С. 8–11.
6. Організаційно-виховна робота серед студентів у новій національній моделі вищої освіти на поступі у XXI ст. : метод. посіб. – К. : КНТЕП, 2001. – 38 с.
7. Роганова М. В. Виховний соціокультурний простір університету як педагогічна проблема / М. В. Роганова // Вісник Київського міжнародного університету. Серія „Педагогічні науки" : [зб. наук. праць]. – К. : КиМУ, 2006. – Вип. 8. – С. 282–294.
8. Практична педагогіка виховання : Посібник з теорії та методики виховання / за ред. М. Ю. Красовицького. – К. – Ів.-Франківськ : Плай, 2000. – 218 с.

Аннотация

М.В.Роганова

Культурно-воспитательная среда высшего учебного заведения как один из факторов воспитания духовной культуры современного студента

В статье рассматриваются вопросы влияния социокультурной среды на формирование духовной культуры студенческой молодежи, роскрываются признаки и функции культурно-духовной среды высшего учебного заведения.

Ключевые слова: *воспитание, культурно-воспитательная среда, центры духовно интеллектуального развития, студенческая молодежь.*

Summary

M.V.Rohanova

Cultural-Educational Environment of Higher Educational Institution as one of the Factors of Spiritual Culture of the Modern Student Education

The article deals with the questions of influence of socio-cultural environment on forming of moral culture of student young people, signs and functions of cultural-spiritual environment of higher educational establishment are revealed.

Key words: *education, cultural- educational environment, centers of spiritual and intellectual development, student young people.*

Дата надходження статті: „1" жовтня 2012 р.

УДК 37.378.7(739)(045)

Ю.В.РОМАНЕНКОВА,
доктор мистецтвознавства, професор
(м.Київ)

Місце експерименту в мистецькому освітньому полі сучасної України

Стаття присвячена специфіці підготовки художників ювелірних виробів в умовах сучасного українського мистецького ВНЗ. Аналіз поданий на матеріалі Інституту арт-експертизи та ювелірного мистецтва НАКККіМ Києва.

Ключові слова*: ювелірне мистецтво, дизайн ювелірних виробів, мистецька освіта.*

Постановка проблеми у загальному вигляді… Мистецькі вищі навчальні заклади завжди були кузнею еліти держави. Випуск фахівців у галузі образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва, мистецтвознавства, театрального та кіномистецтва, музики завжди був кількісно обмежений – у ці ВНЗ вступали ті, кого називали „особливо обдарованими дітьми", їх завжди був дуже невеликий відсоток. Це ті, кого іронічно називали „штучним товаром", культурної еліти не буває багато, її представника як творчу особистість можна „відшліфувати" в процесі навчання у ВНЗ, але тільки за наявності природних задатків. Саме вони, випускники академій мистецтв,